فی ٢١ شوال سنه ٣٢٦ وفی ٣ تشرین ثانی سنه ٣٢٤

جمعیت علمیهٔ اسلامیه‌نك ناشر افكاریدر

صاحب امتیاز
فاتح مجیز درسعاملرندن
شهری احمد افندی

سرمحرر
فاتح مجیز درسعاملرندن
مصطفی صبری

مدیر مسئول
محمد فطین

مندرجات

نسخه‌سی ٥٠ پاره‌در

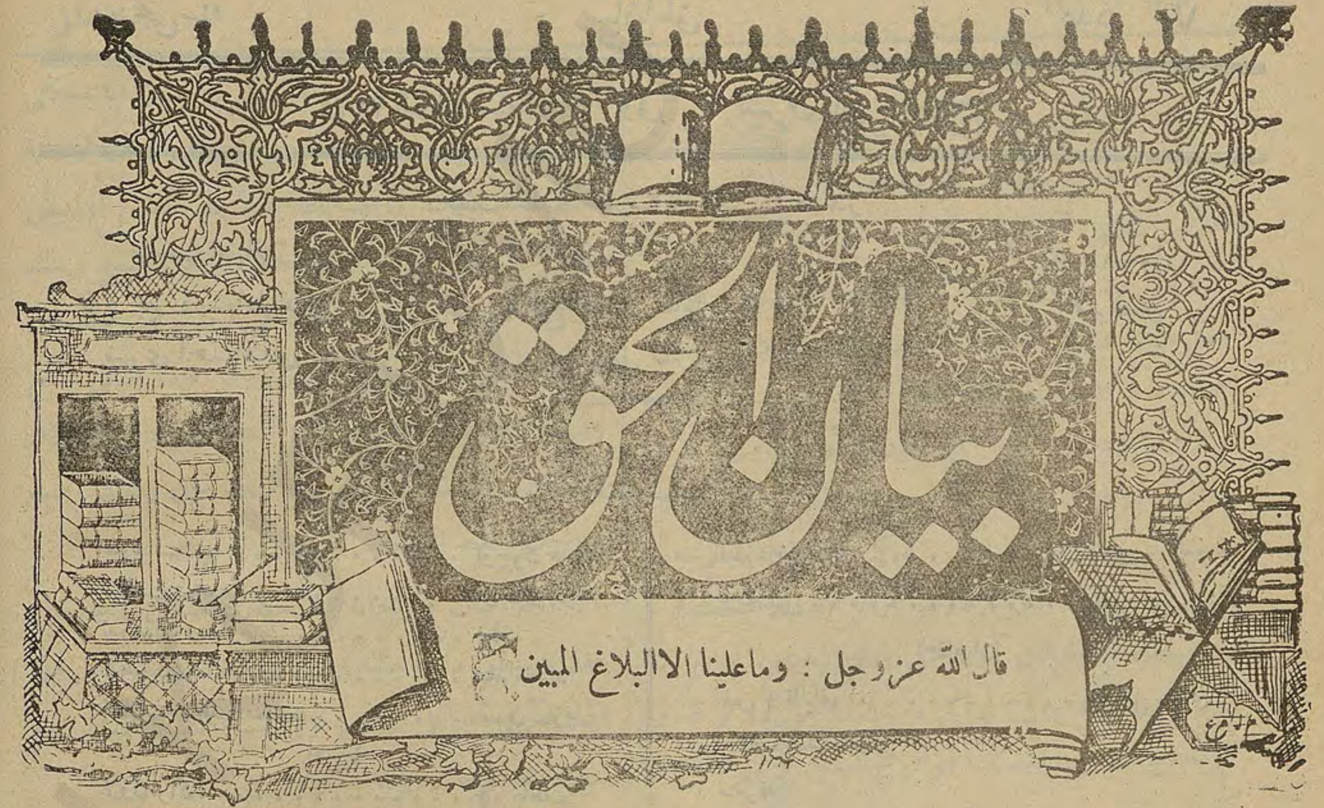
آبونه اجرتی

استانبول ایچون		ولایات ایچون	ممالك اجنبیه ایچون
برسنه‌لك	٧٥ غروش	٨٥ غروش	١٨ فرانق
التی آیلغی	٤٠ »	٤٥ »	٩,٥ »

درج ایدلمیان اوراق اعاده اولنماز

قارئلرمزه :

اکثر مقالاته آیات کریمه واحادیث نبویه درج ایدلمش بولندیغی نظر اعتباره آلنه‌رق رعایتسزلکده بولنلمامسی رجا اولنور.

دینی ، ادبی ، سیاسی ، فنی پازارایرتسی کونلری نشر اولنور هفته‌لك غزته‌در

علوم اسلامیه

بشنجی نسخه‌دن مابعد

خواص انسانیه‌یه عائد سبق ایدن اجمالدن اکلا۔ شیلورکه انسانلر مادیاتی جهتیله نه قدر کوچك ، نه قدر اهمیتسز برجسم ناتوان ایسه قواو اوصاف معنویه‌سی اعتباریله‌ده کائنات ایچنده اوقدر عالی اولقدر شایان اعتنا بر وجود مقدسدر . اویله بر وجود مقدسدرکه استعداد مخصوصی سفلیاته زبون اولدقجه نه قدر خارقهٔ رذالت میدانه کتیره‌بیلیرسه علویاته میلان ایتدکجه دها فوق‌العاده کرامت ابراز ایده‌بیلیر .

بومظهریت انسانیه هرانسان نزدنده مشهوداتدن اولدیغی جهتله عادتا عادیات صره‌سنه کچمش اولمسندندرکه نظر دقتی جلب ایده‌مز . کائناتك اك اوفاق برحیوانیله اك کوچك برنباتنده‌کی احوال عجیبه‌یی نظر اهمیتله تلقی ایدن نیجه حکیملر ، فیلسوفلر انسانلرك احوال فوق‌العاده‌لرینی اوقدر ایی ملاحظه ایده‌مامکده‌درلر . خوارق انسانیه‌نك مبدأی اولان قوهٔ فاعلیهٔ ادراکی ، او وادیٔ پرده‌پوش خفایاده رهبردهٔ کمالات بشریه اولان نور عقلی مطلقا مالنك قیمتنی تقدیر ایده‌مین میراث یدیلر کبی اهمیتسز تلقی ایدرك خوارق ودقائق کائناتی برکوچك بوجکك حرکات مخصوصه‌سنده تحری ایدر و دلائل معرفة‌الله ایچون اوزون اوزون یوللره کیررلر . فقط نه حاجت انسان اولوبده انسانلغنی بیلنلر شوقدرجق دوشونیورسونلر اك کوچوك دوشونجه ایله بولورلرکه انسان هرحالده براثردر. براثردرکه وجوده کلمسی ایچون

لازم کله‌جك علت فاعلیه‌نك؛ بر انسانك فاعلیت ومؤثریتی ایچون اقتضا ایدن اوصاف مخصوصه‌دن دها عالی برطاقم صفات مخصوصه ایله متصف اولمسی ضروریدر .

ایشته اولا بو مؤثری بولسونده کائنات ایچنده بونك تحریسنه صکره قیام ایتسون.

دوشونه‌لم شرائط فاعلیت انسانیه ندر ؟ بر انسان براثر مثلا برقولبه (کلبه) یاپه‌جق اولسون. شبهه‌سزدرکه آنك قپوسنی باجاسنی نره‌یه قویه‌جغنه دائر — ولو ذهناً واجمالاً اولسون — بر پیلان ترتیب ایتمکسزین ، بو خصوصده برتصور ومطالعه‌سی سبق ایلمکسزین اوقولبه‌یی یاپمق شویله طورسون اکا تشبث ایلمك بیله ممکن اوله‌ماز.

او قولبه‌یی سرای حالنه افراغ ایده‌جك اولورسه او پیلانی اولاً صورت مخصوصه‌ده تنظیم وترسیم ایتمکه مجبور اولور . حتی فن معماری‌یه وقوفی اقتضا ایدر . دیمك برقولبه، برسرای بنا ایده‌بیلمك برعلم ایله مسبوق اولمق لازم کلیور . شرائط فاعلیهٔ انسانیه‌نك برنجیسنی قوهٔ علمیه تشکیل ایدیورکه اك کوچك بر اثر بیله مؤثرینك مرتبهٔ علمیه‌سیله متناسب اولیور. بو سببه مبنیدرکه واپورلرك ، شمندوفرلرك ، فابریقه‌لرك ، فطوغرافلرك ، فنوغرافلرك اختراعندن صرف نظر اعمالی بیله بیوك بر قدرت علمیه‌یه برهان اولیور .

برهان اولدیغیچون بو کون متفقاً حکم ایدیورزکه بر قومك اختراعات فنیه وصناعیه‌سی ، ترقیات مدنیه‌سی درجات علم ومعرفتلری ایله متناسب اولیور . مثلا دیورزکه بز عثمانلیلرز عالم مدنیتده احراز موقع امتیاز ایتمك ایچون اولا ارباب علم و معرفت یتشدیرمکه مدارس ومکاتبمزی احیا وتنویر ایلمکه احتیاجمز واردر. خطیبلر، ادیبلر ، فقیهلر ، متکلملر ، مفسرلر ، محدثلر، مؤرخلر، حکیملر، ریاضیلر، کیمیاکرلر، هیئت‌شناسلر؛ طبیبلر ، قوماندانلر ، دیپلوماتلر ، تاجرلر ، صنعتکارلر الخ برچوق اصحاب معرفت یتشدیرمکی واجب بیلیورز.

بونلر نه‌دن؟ نه‌دن اوله‌جق بونلرله متناسب اثر یتشدیرمکه لزوم اولدیغندن دکلمی ؟

حالبوکه بر انسانك احتوا ایتدیکی وهر برمزده بولندیغی ایچون پك عادی کوردیکمز مشهودمز اولان کوز، قولاق، دماغ، جهاز هضم، جهاز تنفس ، جهاز تناسل، انتساجات عصبیه ، تشکلات عضلیه کبی مکمل ، مکمل ماکنه‌لر ، غایت ظریف صنعتلر میدانه کلیرکن عجبا نه اوله‌جغندن مؤثرینك خبری یوقمیدی؟ بر پیلان، برپروغرام ایستمیورمیدی؟ هایدی بونلری میدانه کتیرن قدرت ، قدرت انسانیه‌دن بیوك اولدیغیچون اوزون اوزادی‌یه دوشونمکه طاشنمغه محتاج اولمیوردی . فقط نه یاپدیغندن خبری اولمیه‌جق قدر عادی اولمامسی ایچون بتون وظائفنی لمحة‌البصرده اجرا ایدیوره‌جك برغامی‌ده اولمیه‌جقمی ؟

بونلره نه حاجت؟ دقائق باطنهٔ انسانیه‌یی برطرف یده‌لم‌ده یالکزجه شکل ظاهریسنه ، ساده‌جه سیماسنه اعطف نظر ایلیه‌لم .

تماس لطیفی فجر صادق بهاری آکدیران اولطیف دوداقلر ، رنك کلکونی جاذبهٔ عمومیهٔ کائناتی احتوا ایدن پنبه یناقلر ، غمز مخموری اصابت ایتدیکی هرقلب ذی‌حیاتده برجریان الکتریقی احداث ایدن چشم دالفریب ایله ایکی طرفنده صف بستهٔ نظام اولمش کرپیکلر ، سمای سیما اوزرنده رایت فطرتك هلال مزدوجی شکلنده رسم ایدلمش قاشلر صحیفهٔ جبینك سطور منتظمهٔ طبیعیسی اولان خطوط مرسومه عجبا دوشونولمه‌دن ، بیلنمه‌دن ، یرلی یرینه قونمق ایچون پیلانی یاپیلمدن حسابه، هندسه‌یه ، کیمیایه، حکمته تطبیق ، فیزیولوژی اسرارینه توفیق اولنمه‌دن، دها طوغریسی تمام مزایاسی ادوار بشریتده کشف اولنه‌میه‌جق نیجه فنونه اختصاص حاصل ایتمه‌دن میدانه کله‌جك شیلردنمیدر . دکلسه بومؤثر کیمدر ونره‌ده‌در ؟

بو بویله ایکن یا براز دها مد نظر ایدوبده برکره

آفاق عالمه طوغرى باقسه‌ق اوقوجه هيئتك نظام بديع الجريانه واقف اولسه‌ق ويا دقائق طبيعيه‌يى تفتيش ايلسه‌ك اجسامى آتوملره، اثيرلره، اولتيماتلره، الكتيرونلره قدر تفحص ايلسه‌ك، مقناطيسلره، جاذبه‌لره عطف نظر اهميت ايلسه‌ك، خواص معادنه، معيشت نباتيه‌يه، حركات حيوانيه‌يه عادى نظرلرله باقسه‌ق فنونى كوروب، بينلرنده‌كى تناسب، كنديلرنده‌كى وظائفى نظر اعتباره آلسه‌ق، مانياتيزملره، اسپرتيزملره، هر نه اولورسه اولسون لحاظهٔ ملاحظه‌يى اماله ايتسه‌ك، عجبا انسانلرده كورديكمز كمال بديعى اونوتديره‌جق، يرلرك كوكلرك عالم السر والخفايا برمؤثره احتياجدن وارسته اولديغنى قبول ايتديره‌جك برسره‌مى آكاه اوله‌جغز؟ يوق اويله دكل... كائناتك هر هانكى برذره‌سنه باقمش اولسه‌ق آنده بر تأثير براثر علم وصنعت حس ايده‌جكز. عالم قادر برمؤثرى بولنديغنى البته قائل اوله‌جغز. بوبابده اك دقيق برفكر اك بسيط برنظرك حكمنى تأييددن بشقه برشى ياپه‌ميه‌جق، موجودات عالمك برمؤثر علامه احتياجنى قبول ايده‌جكدر. حتى بوحكم انسانلرده بر حس طبيعى كبيدر. نه‌چاره‌كه بر چوق انسانلر حس طبيعيلرندن بيله ذهول ايدرلر:

بوكون بالجمله فنون كائناته‌كى هرذره‌نك بروظيفه‌سى، برخاصه‌سى، اولمق لازم كلديكنى حكم ايدييورده آنى تحرى ايديور. لكن بوتحرى ضمننده (هرذره ايجاد اولنوركن بروظيفه اجرا ايتمك وعالم وجودده برفائده‌سى اولمق اوزره بيلنه‌رك يرينه قونمشدر) ديو بر حكم خفى اعطا ايتديكندن چوغنك خبرى اولميور.

قرون تاريخيه‌دن هيچ برنده انسانلر عالمك بويله برمؤثردن استغناسنى قبول ايده‌مامش وحالا عالمده كيف ماانفق دوشيويرمش بر وجود مهمله قائل اولمق ايستيه‌مه‌مشدر. حركات ضروريه‌يه تابع اولانلرده بر خدمت، بر مكلفيت جبريه، حركات اراديه‌سى كامل اولانلرده ايسه بشقه بر خدمت وبرمكلفيت اختياريه كوزتمشدر.

شوقدر واركه بو مؤثر عالمك كيم ونره‌ده اولديغنه كانجه مراتب معرفت متفاوت اولمش كيميسى داخل عالمده ارامش، ياجسم، ياجوهر ويا قوت اولمسنه قدر ذاهب اولمش. كيميسى وحدتنى، كيميسى كثرتنى قائل اولمق ايسته‌مش، بعضيسى اجرام علويه‌ده نفوس وعقول اولديغنى اعتقاد ايتمش بعضيسى ظلمت ونورك، بعضيسى مواليد ثلثه‌نك مبدألرى اولمق اوزره وثنيت اثنيليت، تثليث جهتلرينه كتمش برچوقلريده بوشعبه‌لردن تشعب ايدرك مشبهه‌لره، مجسمه‌لره وارنجه‌يه قدر برچوق مذهبلر چيقارمشدر. اهل حق ايسه مؤثردن مستغنى اولمسى ضرورى اولان صانع عالمك هرنقطه‌سنده متأثرتى دركار اولان عالم ايچنده اوله‌ميه‌جغنى مسالك مختلفه‌يه عائد فلسفه‌لرله اثبات ايتمشدر.

بز بو فلسفه‌لرى علم كلامه حواله ايده‌لم ده بوراده شوقدرجق برشئ سويليه‌لم.

مادام يالكز انسانلرده اولسون برقوهٔ علميه‌نك ده برمؤثره محتاج اولديغنى بيليورز. ايكى سطر يازى يازمق ايچون بر قوهٔ علميه‌يه لزوم قطعى اولديغنى حس ايديورزده بويله بر قوهٔ علميه‌يى احداث ايدن وبو قوهٔ علميه‌يى و دها برچوق خواص بديعه‌يى حاوى بولنان انسانى ميدانه كتيرن مؤثرك لايفهم اولمسنى نصل تصور ايده‌بيله‌جكز. برمؤثرك قدرت علميه‌سى اولمينجه كمال مطلق اولان قدرت علميه‌دن محروم اولان برقوتك نه قدر شدت وصولتى اولورسه اولسون قدرت كاملهٔ كامله اولديغنه نصل قانع اوله‌جغز؟ مادام اوله‌ميه‌جغز بو قدرت كليه‌يى لايتغير اولديغى ثابت بيله اولسه ماده‌لره حركت واهتزاز قبيلندن اولان قوتلره نصل اسناد ايده‌جكز؟

مادام هرجهالتى قبول ايدوب اسناد ايديورلر. يا ماده‌لرك، قوتلرك عالم اوله بيلمسنى نصل عقللرينه صيغديريورلر. مادام صيغديريورلر او ماده‌لرك هركتله

سنده اوعلمك موجود اولمسى لازم كله‌جكنى نه‌دن بيله‌ميورلر؟

مادام برنوع تكمله مالك اولان كتله‌لرده مثلا جامداتده او علمك وجودينه قائل اوله‌ميورلرده يا حال ابتدائيده بولنان اصلنده نصل اوليورده اوعلمى ياخود دها عالى برصفتى وار فرض ايده‌بيليورلر؟ هر احتماله قارشى هايدى (بر فنوغراف ميدانه كتيرمك اقتدار وشرفى اوفنوغرافك توز حالنده‌كى اجزاء معدنيه‌سنه ويا انك حائز بولنديغى قوته ويره‌رك تركيب وتحليلى عالم بر فاعله محتاج دكلدر.) ديمك قبيلندن بتون مؤثر عالمى مواديشه قوتنه ارجاع ايديورلرده مضطر قالنجه اكا برده علم اسناد ايديويرمكدن چكنميورلر. «جناب اللهك صفاتى اجزاء اصليهٔ عالمده‌ده فرض ايديليويرسين نه اولور» كبى بر فرضيه‌يه قدر واريورلرده يا نيچون اويله برمؤثرك اثرلرندن قابل خطاب اولانلره امر ونهى ايده‌بيله‌جكنه آنلره مجازات ومكافات ويره‌بيله‌جكنه، تعليمات مخصوصه كونده‌ره‌بيله‌جكنه ايچلرندن برينى مظهريت غيبيه ايله انذار وتبشيره مأمور ايده‌بيله‌جكنه اينانه‌ميورلر؟ شبهه يوقدركه انسانلرك بيله مالك اولديغى بوكبى صفات عاليه‌يى عالمده لايتغير ظن ايتدكلرى مواده اسناد ايتمكى بالبداهه جهالت عد ايديورلر.

آنلره عالم ديمكدن بيوك جهالت اولمديغنى بيليورلرده علم وادراكى اولميان موادك اثرينى مؤثردن مكمل طانيمق ايستيورلر. نه ايچون؟ قيد تكليف آلتنه كيرمك، مقتضيات انسانيه ايله يشامق كوجلرينه كليور؛ سوقاقده‌كى كابلر، طاغده‌كى حيوانلر كبى آله‌بيلديكنه شهوات نفسانيه‌لرينى اجرا ايتمك، اخراجات وادخالات جسمانيه‌دن ماعدا بر شى دوشونمامك كنديلرندن بشقه بيوك طانيمامق ايستيورلرده آنك ايچون اويله دكل اويله دكل... انسان، نه‌قدر بيوك نه‌قدر عالى اولورسه اولسون كنديسندن بيوك برمؤثرك، كنديسنده محدوديت ونقصانيله برابر موجود اولان صفاتك

اكمنه مالك بر قدرت فاطره‌نك قبضهٔ تسخيرنده‌در. انسانك كمالى آنك خطابنه اذعاننه مستعد اوله‌بيلمكدن عبارتدر.

أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ يُتْرَكَ سُدًى

هر ذره‌سى بر وظيفه ايله مكلف اولان كائنات ايچنده انسان مهمل براقيليويره‌جكنى اميدمى ايديور.

ايتمسون حركات طبيعه‌سنك برمكلفيت جبريه‌سى اولديغى كبى حركات اختياريه‌سنكده برمكلفيت مخصوصه‌سى اولمسى لازم كلير.

مادام انسان دوشونير، بيلير، ايشلر قابل خطاب بر موجود مخلوقدر. خالقنى، عقليله، علميله آرايوب بوله‌جق صكره علم قاصرينى بر علم محيط لايتغيرله موصوف اولان علام الغيوبك بالذات ويا بالواسطه مظهر خطابى اولوب اخذ وتلقى ايده‌جكى تعليمات وتلقينات اساسيه ايله وسع اجتهادى قدر توسيع وتكميل ايده‌جك مقابلنده‌ده حركتنه كوره نائل نعم ويا دوچار نقم اوله جقدر. ايشته قوهٔ علميه، بووجهله ايكى منبع فيضدن استفاضه ايليه‌جكدر.

بريسى؛ كتاب كائناتدركه انك اوزرنده‌كى سعى انسانى برطالبك درس خانه‌سنده كنديكندينه چالشمه‌سى قبيلندندر. بوندن علوم وفنون عقليه حاصل اولور.

ديكرى كتاب خطاب اولان اسرار واحكام نبواتدركه او علم محيط ازلى جانبندن احسان اولنان تلقينات وتكليفات علميه وعمليه‌دن عبارت اولوب انسانلرك بوندن اولان استفاضه‌لرى طالب مذكورك زمان تدريسده معلمندن آلديغى درس و وظيفه‌لرى مشابه‌سنده اوله‌رق بوندن‌ده علوم نقليه كسب اولنوب علوم عقليه‌نك پروزلرى آيقلانير وهر ايكيسنك بربرينه اولان تعاون مخصوصيله مقاصد حيات انسانيه تعيين اولنور.

بوحكمته مبنى كائناتده (وعلم آدم الاسماء) مدلولنجه

تعليم وتعلم قانون اولمش و ازمنۀ تاریخیه‌دن هیچ برنده انسانلرك تعليم وتعلمدن مستغنى اولدقلری کورلمه‌مش ودائماعلم ومعرفت ومدنيتده برقوم برقومه‌برفرد برفرده استناد اوله کلمشدر . بناءً عليه علوم اسلاميه دخی ايشته بو ايكی نقطه‌دن تأسس ايلمشدر .

المالیلی کوچوك حمدی

سياست شرعيه

سرلوحه‌مزك احاطه ایلدیکی معنانك درجۀ شمول و عموميتی اعتباريله يازه‌جغمز سطرلر هم راعی وهمده رعيه‌يه عائد اولوب بو بابده‌كی مأخذمزده علمای اسلاميه‌نك شمدی‌يه قدر اوراق مضره‌دن عد ایدیله‌رك مملكتمزه ادخال ايدلميان آثار معتبره‌لريدر .

وقتيله اوقومق دكل اسمنی بيله سويليه‌مديكمز بو اوراق مضره قانون اساسينك نشريله آثار نافعه ميانه ادخال ايدلمش و مانعك زواليله ممنوع عودت ايده‌جكی قواعد اصوليه‌دن بولنمش اولديغندن سر بستانه نشر آثار ايله خدمت وطنيه وجيبۀ مقدسه‌دن عد اولندی .

جهان انسانيتك انواع اعتسافات آلتنده ازلديكی واقوام وملك يكديكرينك حقوقنه‌قارشو تعديات بی‌رحمانه ايله كوستردكلری معاملۀ خونريزانه وعدم مساواتك اولانجه شدتيله دوام ايلديكی بر صره‌ده دكليديكه ، نور جوال قرأن حيرت زدۀ عقول بر صورتده چار اطرافه پرتوفشان اوله‌رق اعتسافات واقعه‌يه ختام ويرمش ووضع بيورديغی قواعد عادلانه ايله جهان انسانيتی شيرازۀ عدالت ايچنده بولنديرمشدر .

بر مرأت حقايقنما اولان قرأن [ان الله يامركم ان تؤدوا الامانات الى اهلها الخ] فرمان عظمت عنوانيله اماناتی اهلنه ويريكز عدالتله حكم ايديكز بيوره‌رق راعی ورعيه‌يه عائد وظائفی بيان ايلمشدر .

بناءً عليه سركارده بولنان وكلا ، ولاة ، حكام اماناتی اهلنه تفويض وعدالتله ايفای حكمه مأمور بولندقلرندن بووظيفه‌لرينی بحق ايفا ايدرلرسه بوكا « سياست عادلانه » ومقاملرينه ولايت صالحه نظريله باقيلور . خلافی تقديرنده‌كی اداره‌يه « سياست ظالمانه » دينيليوركه دور استبداده‌كی احوال مؤسفه‌مز كبی .

اماناتی اهلنه تفويض ايكی درلو اولور .

قسم اول : ولايات يعنی تفويض اموردر . تفويض امور ايسه اهلنه اوله‌جغندن ملتك وكيللری اولوب مقامات عاليه‌يی اشغال ايدن ذوات هر ايشی اهلنه‌تفويض ايتملی . وانسانه ايش دكل ايشه انسان بولمليدر . حتی جناب رسالتمآب افندمز حضرتلری برايش اربابنه‌تفويض اولنوبده فقط آندن دها مقتدر بريسی موجود ايسه مفوض اولان كيمسه اللهه ، رسولنه ، مسلمينه خيانت ايتمشدر بيورديغی كبی خليفۀ كزين جناب عمر بن الخطاب اكر تفويض امور ايده‌جك اولان آدم مودت وقرابت ، جنسيت ورشوت وسائر بر منفعت كبی مناسباتی نظر اعتباره آلوبده عدالتسزلك مساواتسزلق ايدرسه اول كيمسه اللهه ، رسولنه ، مؤمنلنه خائندر موقعندن طرد واخراجی لازم كلور ديه‌رك حكم رسوله امتثال بيورمشلردر .

ای وكلای فخام ! كوريورميسكز خليفه‌ده‌كی عدالتی ! ايشيديورميسيكز سياست عادلانه‌يی ؟

دور سابقده بتون دوائر حكومت اكثريتله جهله وملسوبين ايله مالی وارباب اقتدار هر درلو تلطيف وترقيدن خالی ايدی . فقط شمس حريتك طلوعيله اصالت ، نجابت اونيفورمه‌لری محو اولدی . بونلرك يرينه مزيت علميه ، محاسن اخلاقيه قائم اولدی . اجرا ايديله‌جك تنسيقاتلرده ارباب درايت وحسن اخلاق صاحبی آرارسكز اثر فاروقه اتباع ايتمش وخلافی تقديرده مسئوليت ماديه ومعنويه‌دن تخليص كريبان ايده‌مزسكز افسوسكه شمديلك اوتنسيقات كوريله‌ميور .

حبيب اكرم افندمز « امانت اضاعه اولنورسه ساعته منتظر اول . بيوردقلرنده « يارسول الله امانتك ضياعی ناصل اولور ؟ » ديه مراد نبوی استفسار اولنمغله « امور ، اهلنك غيری‌يه تفويض اولنورسه ساعته انتظار ايت » بيورمشلردر .

بوسببه بناءً دركه فقها ؛ ناظر وقف ، وصی يتيمك وقف ويتيم حقنده اصلح وانفع اولمق اوزره تصرف اولنمسنی بيان ايتمش وعكسی تقديرده خيانت ايتمش اوله‌جقلرندن عزل وتبديللری لازمكلور ديمشلردر .

قسم ثانی : امانت اموالدركه ، (فان امن بعضكم بعضا الخ) ايت كريمه‌سی موجبنجه وديعه‌يی ، مال مغصوبی ، مال يتيم و وقفی ، مال مضاربه‌يی ، مال موكلی صاحبلرينه رد وثمن مبيع ايله استقراض ايديلان آقچه‌يی بايع ومستقرضه تديه‌ايله ايفای حقوق ودايون ايلمكدركه ، حتی هيئت اجتماعيه افرادی بيننده جريان طبيعی اولان بوكبی معاملات وسائر خصوصات ذاتيه‌ده امنيت تامه حاصل و آهنك ترقيده توازن ظاهر اولسون .

يوقسه بوكبی خصوصاتده اهانت سالب امنيت اوله‌جغندن انتظام مدنيته خلل ايراث وترقيات ماديه‌مزه دهشتلی بر مانع ايقاع ايدر .

دور سابقده ايسه بوكبی اهم ومعتنا مسائل محور لايقنده جريان ايتميه‌رك واقفلرك شرط واقفه ، وصيلرك اموال ايتامه خيانت ، بيع وشرا خصوصنده علی العموم اصنافك حيل ودسائس استعمال ايلملری ، مأمورلرمز ايسه اجتناء منافع شخصيه‌يه طالدقلرندن احقاق حق پك زياده مشكل بردرجه‌يی بولمش وبوصورتله راه ترقيده پای انداز اولمه‌مزه مانع اولمش ايدی . چونكه ارباب حقوق ، استحصال حقوقی ضمننده محكمه‌لره مراجعت ايلديكی حالده حقنك كنديسنه ايصالندن امنيتی اولمديغی وافكار عموميه‌ده‌كی حرص منفعتجويانه ايسه دائما منافع شخصيه‌يه معطوف بولنمسی حسبيله منافع عموميۀ ملت دوچار ذلت اولمش وهيئت اجتماعيه‌نك منافعی اونود-يله‌رق آلديغی ويرمه‌مك ، كورديكنی قاپمق ، النه‌كچنی يوتمق موده حكمنی آلمش آيدی . بوحالك حقوق بيت-الماله قدر سرايت ايتدی . حالبوكه اموال بيت المالك محافظه‌سی الك زياده نظر اهميته آلنه‌جق مسائلدندر . چونكه آنده هيئت اجتماعيه افرادينك هر برينك حقی تعلق ايلديكندن منافع عموميه‌يی موجب محالك غيری‌يه صرفی موجب مسئوليتدر .

هيچ بر كيمسه استحقاقی بولنمديغی حالده اموال بيت-المالدن برشی اخذينه صلاحيتی اولمديغی كبی اموال بيت-المالدن ترزيقی جائز اولان ذواتكده منی ولاتك دائرۀ صلاحيتی خارجنده‌در .

وا اسفا كه ، « طنين » غزته‌سيله نشر اولنان محلولات ليسته‌سنده منظورمز اولديغی اوزره اموال بيت المال همان عموميتله هيچده استحقاقی اولميان بر آلای جبابرۀ ملتك يدغصبنده اولديغی كورلدی . شوقدركه بوسيئات احوال دور سابقك اثری اولمغله فيمابعد حقوق بيت المال محافظه ايديله‌جكی مستغنئ عرض وبياندر .

*
* *

سياست شرعيه‌ده ناس ايكی‌ تقسيم اولنور . بری عاقبت اموری منافع عامه‌يی دوشونميه‌رك انواع ظلم و اعتدا ايله ارباب حميتی افنا وبو صورتله مرتبۀ عاليه‌يه ارتقا ايتمك املنده بولنان منفعتپرستلردركه ، بونلرده حميت وطنيه ، محبت قوميه ، محاسن اخلاق مليه مفقود بولنديغندن هيئت اجتماعيه ايچنده بر موقع محترم طوتةمازلر .

ديكری ايسه دينی ، ملتی سور ، عفت واستقامت ، صدق وحميت‌ايله متحلی وطنپرور ذواتدركه سياست مليه بوكبی ذوات حميتشعارك سايۀ عادلانه‌سنده حسن صورتله تدوير اولنور .

ايشته بورايه قدر سرد وتمهيد ايلديكمز مقدمه دنصكره اصل مقصده شروع ايدرز .

مابعدی وار   ابن حازم : فريد

تدریسات ومدارس

—

خواجهٔ اولین اسلامیت اولان جناب فخر رسالت افندمز حضرتلری سرمایهٔ سعادتمز وباعث فوزونجاحمز اولان علوم اساسیهٔ دینیه‌مزی اصحاب کرامنه مسجدده تعلیم بیوردقلری واصحاب ذوی الاحترام ایسه عین اثره اقتفا ایلدکلری جهتله صدر اسلامده تدریساتك جوامع ومساجدده اجراسی اصول اتخاذ ایدلمش ودردنجی عصر هجری نهایته قدر بواصولك محافظه‌سی جهتنه کیدلمشدی . بودرت عصر ظرفنده اساسك محافظه‌سیله برابر احتیاجه کوره اولدقجه تحولات حصوله کلدیکی دخی کوریلیور . مثلا اوچنجی عصرده فلسفه وفنون ، معلمینك اقامتکاهلرنده ؛ طب ولوازمی طب مؤسسه‌لرنده وعلوم شرعیه ایسه جامعلرده تدریس اولنمسی اصول مرعیه‌دن ایدی . استاد برکتاب تعقیب ایتمز وطلبه کتاب طوتمزدی . خواجه تقریر ایلر ، طلبه یازاردی . بواصوله « طریق املا » نامی ویریلیور . صدر اولده‌کی مؤلفات ، اکثریتله بویولده حاصل اولمشدر .

طلاب منسوب اولدیغی علومی اکمال ایلدکدنصکره نرده بولنورسه بولنسون طی مراحل ایله زمانك فضلای مشهوره‌سندن تنویر افکار ایتمکه تشمیرساق ایلرلردی . بوفضلای بنام ، بومشاهیر ذوی الاحترام یالکز جامعلرده درس ویرمکله قالمزلردی . نرده بولنورلرسه اوراسی بردارالفنون حالنی آلیردی . هرکون منتظماً اقامتکاهلرنده تلامذهٔ مخصوصه‌سی فیضیاب عرفان اولوردی . جامعه کیدرکن اطرافلرنده یوزلرجه طالب علم مستفیض اولوردی . جامعده دخی حلقهٔ تدریسلرنده بولنان متعلمین استفاده ایدرلردی .

بعض مشاهیرك طلبه‌سنك طلبه‌سی وآنکده طلبه‌سی اولمق اوزره اوچ درجه تلمیذلری بولنوردی . حتی طبیب شهیر ابوبکر الرازینك دارالتداویسنده بواوچ نوع تلامذه موجود ایدی که برخسته اولا برنجی درجه‌ده‌کی تلمیذه کلور تشخیص مرض ایده‌مزسه ایکنجی‌یه ، اوده ایده‌مزسه اوچنجی‌یه ، بونلرده ایده‌مدیکی صورتده تشخیص ، حضرت استاده قالیردی . تلمیذ نامنی ویردیکمز بوذوات نفس الامرده برر طبیب حاذق اولوب رازی‌یه نسبةً تلمیذ اولدقلری اونوتلمامليدر .

اجازتنامه وشهادتنامه عادتی یوقدی . تلمیذ املا وضبط ایلدیکی تقریری « نوط » ویاخود آرزو ایتدیکی برکتابی حضور استادده اوقور ؛ استاد دخی « بوکتاب بکا . . . . طرفندن اوقونمشدر » صورتنده برتحشیه ایله اکتفا ایلردی .

مسلمانلرك بواعصار ترقیسنده مستقلاً بردارالتدریس انشا ایدلمامسی وخصوصیله دور مأمون کبی علوم وفنونك اك شعشعه‌لی برزماننده مدارسه حس احتیاج حاصل اولمامسی مؤرخینه حیرت ویریور . فی الحقیقه بیکلرجه علما ، حکما ، ادبا وفضلانك استکناه حقایق قارشوسنده موجودیت حیاتیه‌لرنی هیچه صایدقلری ویوز بیکلرجه طلاب ، یورلمق دیکلنمك بیلمیه‌رك ، ساحهٔ علم ومعرفتی جولانکاه اتخاذ ایلدکلری برزمانده ؛ علوم ومعارفك برسیر خارق العاده ایله هدف تکامله طوغری یوللاندیغی ، برسرعت برقیه ایله انتشار ایلدیکی ، میلیونلرجه مؤلفات ، بیکلرجه کتبخانه‌لر انشا اولندیغی برعصرده مستقل دارالتدریسلر بولنمامسی بادئ امرده غریب کورینیور . لکن اسلامیتك اکتساب معالیاته ایلدیکی تشویق و ترغیب نظر اعتباره آلنیرسه وهرشیئك تأسیس وابداعنه سائق ، احتیاج اولدیغی دوشونیلیرسه ؛ تدریسانه برانتظام ویرمك ، طالبلری تحصیله مجبور ایتمك مقصد اساسیسی اوزرینه مؤسس اولان مدارس ومکاتبه احتیاج حاصل اوله‌میه‌جغی اکلاشیلور .

ایشته بشنجی عصر هجری بدایتلرنده علوم وفنونه اولان تمایل عمومینك حال توقفده قالمسی امر تدریسك ترتیب وانتظام آلتنه النمسی لزومنی کوستردیکندن مدارسه

احتیاج حسی اویانمغه باشلادی ؛ بواحتیاج اوزرینه ایلك مدرسه‌لریمز انشایه باشلاندی .

ایلك مدرسه‌لریمز ٤٠٠ تاریخلرنده نیشابورده « ابن فورك » طرفندن تأسیس ایدیلان برمدرسه ایله بونی متعاقب امام بیهقی طرفندن « مدرسهٔ بیهقیه » نامیله انشا ایدیلان مدرسه‌در . بشنجی عصر اواسطنه طوغری برقاچ مدرسه دها تأسیس اولنه‌رق اللی سنه ظرفنده دار التدریسلر دخی همان حال مکملیته افراغ اولنمش و بوکون بزی حیرتده براقان نظام الملك مدرسه‌سی اوعصرك ترقیاتندن برنمونه براقلمشدر.

٤٥٧ سنه‌سنده سلجوقیلردن ملك شاهك وزیری نظام الملك طرفندن تأسیس وابو سعید الصوفینك نظارتی آلتنده بغدادده دجله کنارنده انشا ایدیلان بومحتشم مدرسه یوزلرجه متعلمینی احتوا ایلدیکی کبی اعاشه واکساسنی‌ده درعهده ایتمشدی. وحتی هرمتعلمه برر خدمتجی دخی تخصیص ایدیلورایدی. بومؤسسهٔ علمیه‌نك وارداتی ، مؤسسی طرفندن وقف ایدیلان عقاراتك ایراد سنویسی اولان ٦٠,٠٠٠ دیناره بالغ اولیوردی . [١]

عالم اسلامیتده موقع عظیمی اولان بودار الفنونده ابواسحق الشیرازی ، امام ابونصر الصباغ ، صاحب الشامل ، ابوالقاسم الدبوس ، ابو حامد الغزالی ، شابی ، سهروردی ، کمال الدین الانباری کبی علامه‌لر درس ویرمشلر وحلقهٔ تدریسلرنده نیجه بیك افاضلی پرور شباب فیض کمال ایلمشلردر. نظام الملك زماننده بویولده وظیفه‌دار یوزلرجه مدارس انشا ایدلمش وسنوی

[١] بوعصرده بردینارك اون بش درهمله ٢٠ درهم کموش آره‌سنده متحول برقیمتی بولندیغندن و سطی اوله‌رق ١٧,٥ درهم کموش اعتبار ایدلمش واوزمانده بردرهم کموش شمدیکی قیمتنك اوچ مثلی تخمین ایدلدیکندن بوحالده شمدیکی پاره‌مزله بردینارك قیمتی ١,٥ × ١٧,٥ × ٣ = ٧٥ غروش ایدر بوحالده ٦٠,٠٠٠ دینار ٤٥,٤٥٠ عثمانلی آلتوننه معادلدر .

بواغورده صرف ایدیلان اقچه‌نك مقداری ٦٠٠,٠٠٠ [١] دیناره بالغ اولمشدر .

بالاخره سلطان نورالدین ذکی ، صلاح الدین ایوبی کبی سلاطین وامرا دخی بواثره اقتفا ایله ممالك اسلامیه‌نك هرطرفنده مدارس انشاسنه باشلامشلردر.

مابعدی وار

فطین

« لمعهٔ دیانت »

—

قطرات حقیقت سرلوحه‌سیله شیرازهٔ تحریره باغلا‌دیغم مقالهٔ دینیه‌ده‌کی تصفیهٔ ارواح مسئله‌سی نظر دقتدن دور طوتولمیه‌جق مهام مسائلدندر ! حیفا که حالده‌کی اشتغال استقبالدن اغفال ایتمشده احکام آخرتی اونوتدرمش هرزمان بیان حق ، وظائف علمیه‌دن معدود ایکن او وظیفهٔ محترمه‌یی تبلیغه اهل اولمق شویله طورسون خطابه غیر قابل آدملرك عهدهٔ استبدادینه توديع ایدیله‌رك هر یرده هر مسلکده ایشلر قارشمش ، سیاق انتظامدن چقمش .

اسلافك جادهٔ استقامتی اخلافه کوسترمکه مأمور اولانلر هنوز وظائف مقدسه‌نك نه‌دن عبارت اولدیغنی تعیین ایده‌مز ازجمله مسکوت عنه براقلمسی کتم حقیقت صایلان شو مسئلهٔ مهمه‌یی اتیان ایده‌لم ، بوکون انظار عالمینه عرض خدمات ایله ادارهٔ شرعه مأمور علمامز ، واعظلرمز دکلمی ؟ ایشته اونلرك ارباب حقیقتی مستثنی اولمق اوزره چوقلری وارکه نشر حقایق مقصدیله تشکیل ایدیلان مجالس موعظه‌ده اساسسز و یاخود لزومسز حکایات غریبه‌یه حقوق شرعیتی فدا ایدییور. کوره‌نلرده دییورکه علم بو، عالمده بو ا هیهات . . اویله

[١] ٤٥٦,٥٠٠ عثمانلی آلتونی .

دکل اما سویله‌یه‌جك آغز یوق اصدق اقوال، احکم مسائل اولان حضرت قرأن مبین اویله رعنا، اویله رنکین بر فرمان حق‌درکه طاشلره اوقونسه اریدیر، دین اویله عالی، اویله مقدسدرکه نشر ایتدیکی جواهر حقیقت بتون ارباب هنر وصنعتی بیك کره آلیر، ینه صاتار. کلام اقدسك آیات عظامنده مخفی اولان احکام مقدسه نه‌در، نه‌دن عبارتدر اکلامق، اکلادیغمزیده آکلاتمق اکبر وظائفدن معدود ایکن، او وادیلره قطعا یاقلاشمیه‌رق یالدزلی، پارلاق سوزلرله برقاچ سجع وقافیه‌یی برلشدرمکله اکتفا ایدیلیور مطلوب اولان تبلیغ احکام نقطه‌لری کیری قالیور « ولتکن منکم امة یدعون الی الخیر » نص جلیلی موجبنجه رهبر خیر اولمق علمانك رقبهٔ ناموسنه تحمیل ایدلمشدر! شو حمل ثقیلی خفیف کوروبده برطرفه براقان ایکی عالمده مغبوندر.

« ان الملوك لتحکمن علی الوری »
« وعلی الملوك لتحکم العلماء »

بیتی فحواسنجه بالعموم مسائل نازله‌ده مرجع علمادر، اونلرده‌کی حاکمیت معنویه فرمان حق ایله مصدقدر، موروث انبیا اولان علوم شرعیه‌یی حوصلهٔ اقتداره آلوبده آغزلرینی قاپادانلر مأموریت مشروعه‌لرینی چیکین بر صورتده سوء استعمال ایتمش اولورلر. فی‌الواقع قیی‌ده کوشه‌ده حقیقتکو واعظلرمز وارسه‌ده اکثریتله بسیط الفکر آدملرك او وظیفهٔ مقدسه‌یی درعهده ایتمش بولونمالری بیوك برزخه‌در. هله علوم ومعارفدن بی بهره ایکن کسوهٔ علمایه بورونوبده خلقه کوروننلر شو عالم اسلامیتده نه بدعتلر توره‌تمشدر! اکری تعبیرلر، یاکلش تفسیرلر یاپارق بعض احکام دیانتی خللدار ایتمشدر. « ایشته مثال » تصادف ایتدیکم تواریخ مختلفه‌ده وعظ ایدنلردن بری « شهدالله انه لا اله الاهو » آیتنده شهیدلر جنته کیره‌جك دیمسنه « لایسخر قوم من قوم » آیتنده کیمسه کیمسه‌یه سحر ایدوبده تسخیر ایتمسون دیمسنه « ویرزقه من حیث لایحتسب » آیتنده حسابسز رزق ویرر تعبیریله یاکلش معنا ویرمسنه نه دیمه‌لی. بیان حق نقطهٔ نظرندن اك مهم مسئله بونلردر افراد اسلامیه‌یی برر برر بولوبده تلقین اخلاق ایتمك قابل دکل، لکن واعظلرمزی جداً مقتدر ذوات کرامدن تعیین ایدر اونلرده اعلای حق بابنده فکر سلیم ایله نشر مسائل ایلرسه عالم برمکتب مدنیت شکلنی آلیر. ترقی کوزلری اویانیر جهانك منبع فنونی صاییلان قطعات متمدنه بزی چشم تبرکله کوزتمکه باشلار، ذاتاً اویله دکلمی ایدی. اندلس دارالفنونلری صاییلان مدارس محصولاتندن اجنبی لسانلرینه ترجمه ایدیلان نقدر آثار نفیسه وار، کتبخانه‌لر لبالب آثار اسلاف ایله دولمش طاشیورده، بز حالا سطحی برزمینده کزوب دولاشیورز.

ارزنجان مدرسلرندن ورشدیهٔ
عسکریه معلملرندن
احمد مقداد

— اسلامیتده طلب معیشت —

شریعت غرای محمدیه ؛ خلقةً ضعیف، حیوانات سائره کبی مستقلاً احتیاجاتنی تدارك وتسویه‌یه غیر مقتدر، هرحالده یکدیکرینك معاونتنه مفتقر بولنان انسان ایچون حوایج ضروریه‌سنی تأمین خصوصنده هردرلو تشبثات مشروعه‌ده بولنمسنی، مزرعهٔ آخرت اولان بو دار سعی وتکلیفده — نتیجهٔ ورزش وعمل اوله‌رق — آنجق احراز ایده بیلدیکی مثوبات مقدارنجه نائل نعم ابدیه اوله‌جغنی امر وبیان بیورمشدر.

بنابرین لازمهٔ معیشتی استحصال ایچون انسان اسباب معیشته دلالت ایده‌جك عقل وادراك ایله ارزاق مقدره‌سنی طلب ایتمك بر امر طبیعی و شرعیدر. اما

ارزاق مقدره‌سنی تحصیل خصوصنده برخیلی مشاق ومشکلاته تصادف ایده‌جکمش نه بأس وار.

علی المرأ ان یسعی لما فیه نفعه
ولیس علیه ان یساعده الدهر

یاخود نصیبهٔ عقل و ادراکنك قوت وکمالنه رغماً برحصهٔ جزئیه الده ایده بیلمش؛ بوندن تحصیل معیشت حس واعتقادینه نه‌ضرر؛ خالقه قارشی سوء ظن بسله‌مکه، سبب ضلالت عد ایتمکه نه سبب. شاعرك:

کم عاقل عاقل اعیت مذاهبه
وجاهل جاهل تلقاه مرزوقاً
هذا الذی ترك الالباب حائرة
وصیر العاقل النحریر زندیقا

دیه تصور ایتدیکی کبی نیجه عاقللری اسباب معیشتی تأمین خصوصی سرکردان ایده‌رك سبب ضلالتی اولمسنه، برچوق جاهللرك‌ده انواع ناز ونعم ایچنده حیات کذار اولوب کیتمسنه باقوب‌ده ترك طلب وسعی طوغریمیدر؟ هم بزه علل مصالحك هپسی منکشفمیدرکه سوء ظنه حقمز اولسون. بعض مصالح واردرکه — لحکمةٍ — آنی بیلمکده آنجق جناب ذوالجلال انفراد ایتمشدر. مادامکه انسان فطرةً آچیغنی قاپاتمغه، آجلغنی ازاله‌یه، هردرلو احتیاجات ضروریه‌سنی تحصیله مفتقردر. هرحالده اسباب لازمه‌یه توسل ایتمسی ضروریدر. بو، ایسه محیطنك درجهٔ تمدن وتربیه‌سنی بیلمکله، اکا کوره تربیه کورمکله حصولپذیر اوله‌بیلیر. بوخصوصده استغنا کوسترمك، اوك برکوشه‌سنه چکیلوب‌ده اویله بوم بوش اوطورمق کار عاقل دکلدر.

جناب حق؛ رسول ذی شاننه بیله (فاذا فرغت فانصب والی ربك فارغب) نظم الهیسیله فرمان بیورمشدرکه اهل تأویلك بیاننه‌کوره معنای منیفی: « حبیبم! امور دنیادن فراغت ایتدیکك وقتده عبادته قیام ایت. آنجق ربکه توجه ایله » دیمکدر.

کرچه بو نظم جلیل؛ جناب پیغمبری طلب معیشته ترغیب وادیسنده سوق اولنمامشدر. فقط احتیاج مقداری حظ دنیوینك اخذ و استحصالنك مذوبیتنی افاده ایدییور.

آنکچوندرکه نبی محترم افندمز حضرتلری؛ (لیس خیرکم من ترك الدنیا للآخرة ولا الآخرة للدنیا ولکن خیرکم من اخذ من هذه وهذه) بیورمشلردرکه معنای جلیلی؛ (امتم! دنیایی آخرت، آخرتی دنیا ایچون ترك ایدنلر، سزك خیرلیلرکز دکلدرلر. بلکه سزك خیرلیکز دنیادن‌ده آخرتدن‌ده حصه‌دار اولانلردر » دیمکدر.

کذلك صحیح بخاریده مذکور اولدیغی اوزره جناب هدایتمآب افندمز بر حدیث نبویلرنده « انسانك کسب یدیله قازانوب ییدیکی طعام کبی خیرلی برطعام قطعیاً اوله‌ماز. نبی الهی داود علیه السلام‌ده کندی قازانجیله کچینیردی » بیورمشلردر.

قرأن کریمده بیان بیورلمشدرکه داود علیه السلام تعلیم سبحانی ایله کندیش زرهلر اعمال ایدرمش. یالکز حضرت داود دکل بتون قوافل انبیاده برر حرفتله تحصیل معیشت ایتمشلردر. بنابرین محافظهٔ حیات وتأمین سعادت ایچون لازم کلن اسبابی استحصاله سعی وغیرت ایتمك برحرکت مذمومه عد ایدیله‌من. چونکه دنیاسز آخرت اولمیور.

« لا تتبع الدنیا و ایامها
ذما وان دارت بك الدائرة
من شرف الدنیا ومن فضلها
ان بها تستدرك الاخرة »

مآلی

دنیا، وقوعات کوناکونی حاوی اولان قره‌کونلریله سنی محفوف مصائب و شدائدی قیلسه‌ده ینه سن انی لسان مذمتله یاد ایتمه. دنیا ایچون شرف ومزیت صاییلان اموردن بری‌ده نعم اخرویه‌نك آنجق دنیا ایله قابل استحصال اولمسیدر.

لکن شریعت غرای احمدیه ؛ حب دنیانك ، طلب معیشتك کمیت وکیفیت مشروعه‌سنی‌ده تقیید ایدییور . امل دنیوی ممدوحدر ، بر رحمت سبحانیه‌در . وجوه خیره مصروف اولمق شرطیله ، شاید امل اولمسه ایدی روی ارض طبیعتیله معطل قاله‌جغندن اثر عمراندن محروم اولوردی . انسانلرك اوزونده یاشامسی بیله غیر قابل برحاله کلیردی . برعصر اهالیسی کندیلرندن اول کذران اولان امتك آثار عمرانندن هیچ برشی توارث ایتمه‌مش اولسه ایدی شمدی نه عجبا دنیایی نه‌حالده بولوردق .

جناب رسالتمآب افندمزدن مروی اولان بر حدیث شریف‌ده بونی مؤیددر . (قال سید الانبیاء صلی الله علیه وسلم الامل رحمة من الله لامتی ولولاه لما غرس غارس شجراً ولا ارضعت ام ولداً)

یوقسه قارون کبی جمع مال وثروت مکتسبه‌یی عباد اللهه ظلم و اذا یولنده استعمال نیتیله پرورده ایدیلن امل مذمومدر ؛ حرامدر . حتی انسانك دنیادن اویله بر امل غیرمشروع ایله ادخار ایلدیکی حظ وافر ؛ فطرتنده مرکوز بولنان طغیانی تزییده سبب اولدیغی ، بعض امم سالفه‌نك احوالنده کورلدیکی کبی کندیسنی الوهیت دعواسنه قدر سوق ایتدیکی ده مستمراً مشهود اوله کلمشدر : (قال الله تعالی عز وجل : کلا ان الانسان لیطغی ان رآه استغنی)

اما شرط صلاح ایله پرورده ایدیلن امل نه قدر واسع اولورسه اولسون مستحسندر ؛ مقبولدر . امل مقبولك انساعندن دولایی صاحبی سزای لوم کوریله‌مز ؛ توکلدن‌ده چیقمش صاییلمز . مبلغ فضیلت توکل بولنان نبی ذیشان افندمز بیله ازواج طاهراتنك برسنه‌لك معیشتنی ادخار بیورمشلردر .

خلاصه ابنای جنسنه معاونت ، اعلای کلمة الله ، اعمار وطن ، ترفیه اولاد وعیال نیات خیریه‌سیله ادخار ایدیلن ثروتلر ممدوح اولدیغی کبی (نعم المال الصالح للرجل الصالح) ستایشنه بیله مظهردر . باخصوص محافظهٔ حقوق وطن فکریله ادخار ثروت ایدیلیرسه مندوبیتدن فرضیته ارتقا ایدر . جناب ذوالجلال ، مدافعهٔ دشمنان ایچون کوجکز یتدیکی قدر قوت احضار ایدکز . دیه مؤمنینه کتاب حکیمنده فرمان بیورمشدر . بو فرمان الهیدن استنباط اولنورکه مؤمنلر بولندیغی عصر ومحیطك ایجاباتنه کوره تهیئهٔ قوت ، جمع ثروت ایتمسی واجباتندر . بو وادیده تلقینات جلیلهٔ اسلامیه پك چوقسه‌ده مسرودات واقعه‌یی طلب معیشتك نظر شریعتده نه درجه‌لرده ملتزم اولدیغنی اثباته کافی کوردك .

حسین حازم

ادبیات

— نزول قرآن —

یره اینمکده سمادن متعالی بر نور
ینه بر معجزهٔ باهره ایتمکده ظهور
یریدر قطعهٔ محروسهٔ دلدن چکیلوب
عدم آباده قدر کیتسه ظلام دیجور

معکس شعلهٔ لاهوت اولییور سرتاپا
حجرهٔ مظلمهٔ قسوت ایکن غار حرا
غبطه خوان اولسه سزا عالم علویتده
شو تجلیٔ شنفپروره طور سینا

جبرئیل ایتمه‌ده بر زمزمه وحیه آغاز
وجده کلمکده بو حالتله بوادیٔ حجاز
صانکه هر آیت فرقان اینیورکن خاکه
ایتمك ایستردی زمین ؛ اوج سمایه پرواز

متوالی کله‌رك نزد خدادن فرمان
اولییور سینهٔ مشتاق محمد جوشان
سر بسر رفرف غفلتده اولیورکن ناسوت
اویانیر صیت نبوت ایله بخت عربان

ایدییور ام قرادن نبعان فیض خدا
طولییور شعشعهٔ مهر هدایتله فضا
نور حق بر افق بادیه‌دن برق اورمش
دییه‌جك حشره قدر عالم عرفانه صلا !

دییورکه : ناطقه‌لر، روشنا مفکره‌لر
بتون طلاقت ورقتله پارلایوب یریر
سمای معرفته ، اوج عرش عرفانه
نه رتبه یوکسله‌جك اولسه‌لر نزیهانه
بو اعتلالری اعجاز اوکنده پك دوندر
اوامر خارقه اسرار حقه مقروندر
خرد ، او طاق معلانی برزمان آشاماز
بشر، سرائر لاهوت غیبه یاقلاشه‌ماز
خیال وخاطره کندنجه چوق دونر، طولاشیر
فقط شو ساحه‌یی کچدکمی حال باشقه‌لاشیر
طبیعت ایرکیلیر، اعجازه‌دك صعود ایده‌مز
عقول ؛ او مرحلهٔ تنکی طی ایدوب کیده‌مز
کیدر، کیدر طیانیر پیش پایه عجز بشر
قالیر، سقوط ایده‌رك رهکذاری سد ایلر
کتاب منزل حق، حجت درخشانم
مدار صدق رسولم ، برات ذیشانم
تردد ایله‌ین افکاره قارشی سوز بردر :
دییك که فکر بشرده بو امره قادردر
یا طورمه‌یك ، قیصه بر سوره‌سن ایدك تنظیر
ویا کتاب سماوی دییوب قیلك تقدیر

عرب ، محافل مخصوصه ایلییوب تشکیل
لسانه ، نظرهٔ عرفانه ایتدیلر تعویل
چالشدیلر؛ فقط امکانه کلمیور تنظیر
کلام حقه خیال بشر اولورمی نظیر ؟
دینلدی شعر وکهانت دیرز یا سحر وجنون
فقط بوسوزده صنادیدی ایتمیور ممنون
کمال عجزنی فهم ایله‌نجه هپ عربان
آتیلدی معرکهٔ حربه الده سیف وسنان
قناعت ایتمك ایکن چاره حکم وجدانه
قلیج مظفر اولور ظن اولندی قرآنه
اولورمی باطله مغلوب، امر حق هیهات !
طوررمی قادر وقهاره قارشی لات ومنات ؟
اولورمی جند الهی خیول شرکه زبون ؟
حبیب اکرمن الله ایدرمی یا محزون ؟
بتون محافظهٔ منصب اولدی وارسه سبب
سریلدی خاك هلاکه مخالفین عرب
تأسس ایلدی بردن شریعت غرا
همان ، همان ایده‌رك شرق وغربی استیلا
اووقته‌دك نه ایدی ارتقا ؟ مثال عدم
بشر بوسایه‌ده باصدی ترقیاته قدم

فاتح درسعاملرندن قونیه‌لی
ع . عاطف

تخمیس نعت شریف

جبین انورك مرآت وحدت یارسول الله
دلك کنجینهٔ غیب هویت یا رسول الله
قدومك آت بشرای رحمت یا رسول الله
« وجودك مصحف پاك هدایت یارسول الله »
« سنك ماهیتك حقدن عبارت یا رسول الله »

§

احددن احمدیت صورتیله رمز مشتقسین .
مشار نکتهٔ نشرح ، مآل ماه منشقسین

حریم وحی ربّانیده جبرائیله اسبقین
« امین علم حق ، آیینهٔ دیدار مطلقسین »
« سنی کورمکله بردر حقی رؤیت یارسول‌الله »

§

نبی الله اعظمسین ، پرستشگاه‌ایقانسین
دبستان حقیقتده سبق آموز عرفانسین
مصوّر فیض مولاسین ، ظهوراسم‌رحمانسین
« مجسم سرّ یزدانسین ، اساس دین و ایمانسین »
« وجوب حقه ذاتکدر اشارت یا رسول‌الله »

§

محاط عقل انسان اولمادن بی شك مبرّاسین
خرد سوز بشرسین ، بر محال‌الحل معمّاسین
باقیلسه کبریای حقه مجلای مجلاّسین
« بیوکلکدن بیوکسین ، هرتصودن معلاّسین »
« بیوك وصفی سکا ایتمز کفایت یا رسول‌الله »

§

بیلنلر اتحاد نسبت قدسیت عشقی
کوررلر ذات پاك اقدسکده وحدت عشقی
ایا حقك شرف اندوز حقانیت عشقی !
« حبیب کبریاسین ، فهم ایدن ماهیت عشقی »
« سنی غیر از خدا فرض ایتمز البت یا رسول‌الله »

§

سنك ای مسند آرای « لعمرك ! » حضرت الله
بتون اکوانه ایتمشدر در جودك دخالتگاه
کدای آستانکدر شهنشاهان صاحب جاه
« جهانه مستقلاً حکمفرما اولمغه بالله »
« مرجح باب لطفکده اسارت یا رسول‌الله »

§

رضای پاککه خدمت رضای حقه خدمتدر
اطاعت ذاتکه عینیله اللهه عبادتدر
کوکل اول فیض نسبتدن شرفیاب سعادتدر
« بنم سرمایهٔ فخرم او حرّانه‌اسارتدر »
« خدا حقیچون آزاد ایتمه لطف ایت یارسول‌الله »

§

امان ای ملجأ امت ! او رستاخیز اکبرده
سر بیچاره‌مه ایله جناح لطفی کسترده
آکیلدقده قولك « طاهر » بکا منسوب اوچاکر..ده
اسیرمدر بیور ، کافی سعوده روز محشرده
« نه حاجت ایسته‌مم بربشقه دولت یا رسول‌الله ! »

حفید وحدتی　　　　طاهر المولوی

سعود

بیان الحق

نعت شریف ایله تخمیسنك پارلاقلغنه دیه‌جك یوقدر. یالکز :

حبیب کبریاسك فهم ایدن ماهیت عشقی
سنی غیر از خدا فرض ایتمز البت یارسول‌الله

بیتی کبی بر ایکی نقطه‌سنه سعود افندی برادرمزك جد عالیلری مرحوم ابوالسعود افندی حیاتده اولسه‌لر ظن ایدرزکه مساعده ایتمزدلردی . نعت شریف وادیسنده ابراز مساعئ مبروره ایتمك ایسته‌ین اخوانمزجه عارف بوصیرینك :

دع ما ادعته النصارى فى نبيهم
واحكم بماشئت مدحاً فيه واحتكم

قولنك نظر اعتباردن دور طوتلمامسنی رجا ایدرز .

قطعه [۱]

هم جنسنك نه اولدیغنی بیلمیور ایکن
کیفیت خدایی نصل آکلاسون بشر ؟
خلاق ذوالجلالدر الله ، بز ایسه
مخلوق عاجزز ؛ بونی بیلمك بزه یتر !

[۱] حضرت امام علی [کرم‌الله تعالی وجهه] افندمزك بر قطعهٔ مقدسه‌لرندن مالاً مقتبسدر .

دیکر [۲]

راضی‌یز ویردیکی قسمتلره معبودمزك
که بزه علم عطا ایلدی ، اعدامزه مال
مال برمدت جزئیه ایچوندر که بیتر
علم باقیدر ، آنکچون متصورمی زوال ؟

حفید وحدتی

قطعه [۳]

معانئ سطور کائناتی ازبر ایت ، زیرا
سراپا حفظه شایان برکتاب حیرت افزادر
اوقورسه‌ك دیدهٔ امعان ایله ، تسلیم ایدرسین کیم
خدادن ماعدا هرشیده بطلان آشکارادر

کذا

*
**

بومآل بالآخره شو رباعی ایله‌ده افاده ایدلمشدر :

رباعی

بنکر بسراپای سطور عالم
کین نکته نوشته بخواند عاقل :
آگاه شوی ز خواب هستئ گران ،
غیر از حق هرچه هست باطل باطل !

کذا

توحید باری تعالی ونعت سیدالانبیا علیه‌التحایا

ای صاحب رشد وعلم و عرفان!
ای اهل بصیرت ، اهل ایقان!
باق ، باق شو سطور کائناته
امعان ایله لوح ممکناته
بر معکس حکمت وعبردر
زیرا اثر یدقدردر
انصاف ایله برتذکر ایله!
دقت ایله برتفکر ایله !
باق آیهٔ لیله ونهاره
قیل سجده همان او کردکاره
آثار مؤثر حکیمه
افعال مدبر علیمه
بی نطق وزبان ایدر شهادت
بی لفظ و بیان ایدر دلالت
یوق بشقه کواهه هیچ حاجت
بالله بو بر جلی حقیقت
ارکان سما ، بتون خلائق
برهان وجود ذات خالق
باق دقت ایله شو انتظامه!
واردر بونی بر قویان نظامه
ایشته اودر اول یکانه معبود
کیم ارض وسماده ذات مسجود
یعنی : او الهی؛ انس وجانك
سکان زمین و آسمانك
ایشته او لطیف عالم آرا
فیاض محیط کل اشیا
اول ذی ملکوت رب عزت
صاحب جبروت وحکم وقدرت
پیرایه‌ده قباب افلاك
بنیادنه وسیعهٔ خاك
منان عمیمة العطایا
رحمان رحیم لطف بخشا

[۲] کذا .
[۳] مآلی جناب شیخ اکبرك بر بیت مشهوروندن منقولدر.

وار ایلمه‌دن بو کائناتی
خلق ایلدی اصل ممکناتی
یعنی‌که او نور مصطفایی
اول جوهرهٔ کرانبهایی
بو وجه ایله مبدأ اولدی کونه
اول ختم رسل شه یکانه

مابعدی وار

طلبهٔ علومدن ودارالمعلمین ادبیات
شعبه‌سی مداوملرندن قیصریه‌لی
محمد شمس الدین

عند ذکر الصالحین تنزل الرحمة

— امام شافعی —

النده سیف شریعت ، دلنده نور هدی
عمر مقام خلافتده مرجع اسلام
نکاه هیبتی دهشت فزای حرب ووغا
عمر کتیبهٔ اعدایه قهر پر ابرام

—

عمر دینجه عدالت کلیر دله درحال
تغیر ایله‌مز، اولمش علم بو فطرتله
بو اکملیتی فاروقه واجب المتعال
ویروب ده عالمه کوندردی ایشبو خصلتله

—

عمرکه رأی رزینی مصدق وممدوح
عمرکه ذات کزینی ولهرس اقران
عمر ممالك موجوده‌یه مژنك فتوح
عمرکه قبضهٔ تسخیرینه جان آتدی جهان

—

فتح ایله‌دیکی یرلری تعداد نه ممکن
صایمقله توکنمز بونی ایراد نه ممکن
بردانه‌سیدر قدس مبارك باقك ایشته
شانلرله ، شرفلرله تواریخه نوشته
قدسك کورونور مسجد اقصاسنه باقسه‌ك
عدل عمری قبهٔ بالاسنه باقسه‌ك
غزه بورانك طاتلی بر اقلیم اطیفی
قونمش ایکی طاغ بیننه مبنای ظریفی
بالاسنه بردانه‌سنك مسجد عالی
یاپمش متوطن اولان افراد اهالی
اولجه کلیسادن ایدلمش ایدی تبدیل
بر معبد اسلامه اولنمش ایدی تحویل
صنعتلی ، اطاقتلی اولان اسکی مناری
توحید ایله تفریق ایدییور نور ایله ناری
تاریخه تعلق ایدییور غزه تماماً
تاریخشناسانه حواله ایدرم بن
ایشته بوکوزل مملکتك ساحهٔ خاکی
عنوانمزك صاحبنك مولد پاکی

—

کچدی هجرتدن تمام یوز اللی ییل عندالحساب
ارتحال ایتدی امام اعظم قدسی جناب
بر روایتده امام شافعی طوغدی اوکون
مملکت اعیانی ایتمشدی قدومیله دوکون
عالمك هرحالی دقتله باقیلسه بی قرار
شاد وخرم برطرف، دیکر طرف ماتمگزار
تام طقوز ییل مملکتده شافعی قالمش ایدی
پك چوجقکن خیلی علم ومعرفت آلمش ایدی
بعده بغداده کیتمشدی او معلومات ایله
یکرمی درت آی صوکره دوندی بونجه‌مضبوطات ایله
نیت ایتدی حج ایچون ام‌القرایه اول امام
یثربه عزم ایتدی آرتق بعد تحصیل المرام
بورده باشلار شافعینك همت مشکوره‌سی
نزد پاك مالکیده غیرت مشهوره‌سی

مالکك پیرامننده صانکه بر پروانه‌در
جان فدا فرمانته لکن بوپك شاهانه‌در
تام اون اوچ ییل اخذ فیض ایتدی جناب مجتهد
پرکمالات و فضائل اولدی، ذاتاً مستعد
اکلادی حضرت، کتاب الله ایله هرسنتی
حاصلی کوردی قیاسی ، اجتماع امتی
احمد حنبل کبی بر ذات مشکور الهمم
شافعیدن اخذ فیض ایتدی او دانای اهم
روح مالك اوج علیینه پرواز ایله‌دی
شافعی کیتدی یمنده حکمه آغاز ایله‌دی

—

یمنده قالدی براز مسند قضاده امام
عراقه کیتمك ایچون ایتدی بعده اقدام
او قطعه‌لرده احادیثی ایتدی هپ تعمیم
اصول فقهی‌ده طلابنه قیلوب تعلیم
تدرس ایله‌دی بیکلرجه خلق ، ذاتندن
شرف او ذاته‌که حقك تجلیاتندن
منافع امه وقف نفس پاك ایتدی
قلوب امتی فضلیله فیضناك ایتدی
مؤخراً اورادن مصره روبراه اولدی
اوقطعه حضرته بر طاتلی جلوه‌کاه اولدی
مصنفاتی امامك یوز اون قدر دینیور
عددجه، بلکه بو مقداری‌ده کچر دینیور
صلاح وزهد ایله هریرده نامی پك مشهور
سخا وجود ایله دیللرده دائما مذکور
رحمة الله علیه وعلی من تبعه

جمعیت علمیه افرادندن
محمد عارف

تخمیس

« کیم حیرتده دکل ؟ »

غزل معلم ناجی مرحومکدر

نظر وقف تماشا ، مطمح انظار حیرتده
امل موقوف هیچی ، ورزش وافکار حیرتده
بیلنمز بر غریب آهنك وار ، اوتار حیرتده
پریشان وصل وهجرانده دل، دلدار حیرتده
دواسازین براقش حالت بیمار حیرتده

§

محاط هول بر وادیٔ بی پایانده پویانم
ید شوق وهوسدن دوشمیور بردم کریبانم
اولور هر کوردیکم آتشزن آرام وامعانم
تجلیدن نه‌در مقصودی یارك بن‌ده حیرانم
تجلی دیده سرکردان ، تجلیزار حیرتده

§

تخالف رؤیت و اشیاده حاکم، مؤتلف محرور
محاسن اعتباره مستنددر ، مسندی مهجور
طانیر هر فرد فعله نسبتیله کندینی مأجور
نیچون مقهور دست ابتلادر بی خبر مغدور
نه‌دندر غدره میلی طبعنك ، غدار حیرتده

§

نیجه یوز بیك جهان وار قبضهٔ حکمنده تقدیرك
قیاساً ذره‌در عالم ، اوده محکومی شمشیرك
نه‌در ، مدلولی وارمی فکر استیلا وتسخیرك
نیچون بیك جانه قیسون تیغ ظلمی برجهانکیرك
جهان حیرتده ، جان‌حیرتده‌جان آزار حیرتده

§

بیلن ماضی‌یی وارسه کشف استقبال وحال ایتسون
متون سربسته ، انسانلر نصل شرح مآل ایتسون
عجز پابندایکن قابلمیدر کسب کمال ایتسون

الٓهی، حکمت ایجادی کیم کیمدن سؤال ایتسون
مؤثر پرده پوش کبریا، آثار حیرتده
مقری کوی : ١١ تشرین اول ٣٢٣
خلیل ادیب

اجتماعیات

فس و قالپاق

برهفته اول صباح غزته‌سی نسخه‌لرینك برنده بو عنوان ایله ادهم نژاد امضالی بر مقاله مندرج ایدی. مقاله صاحبی فس فابریقه‌لری وجوده کتیرلمك اوزره بعض جدی تشبثات خصوصیه‌ده بولنلدیغنی بیان ایتدکدن صوکره فسلرمز حقنده برخیلی تنقیداتده بولنه‌رق دیيورلرکه :

« فس نه‌قدر اصلاح ایدیلسه، پوسکولی اغوا ایدیلسه، رنکی دکیشدیریلسه ینه ظریف، ساده برشکل آله‌ماز؛ ینه عثمانلیلغك مالی اوله‌ماز. قالپاق .. باقکز قالپاق بزم‌در. شرقك سنه‌لرجه طاشدیغی سرپوشدر. الملك بویقوت حرکاتنده کوریلن کچه کلاهلرك یرینی قالپاق طوتدی. هریرده، استانبولده، ازمیرده، سلانیکده آز زمانده قالپاق تعمم ایتدی. ذوق سلیم انی مرجح کوردی. انتخاب ایتدی. هرسیمایه برظرافت (!) بخش ایتدی. »

« کشاد ایدیله‌جك عثمانلی فابریقه‌لری آوستریا فس فابریقه‌لرینه رقابت ایده‌مزلر. آوستریا متاعنه قارشو بویقوت وار ایسه‌ده بعض قومیسیونجیلر منفعت شخصیه‌لرینی تامین ایچون آوستریا فسلرینی ینه پیاسه‌یه قویه بیلیرلر. بونلرك، دها حال ابتدائیده بولنان عثمانلی فس فابریقه‌لرینك موقعلرینی آز چوق تهلکه‌یه معروض براقمغه چالیشملری دائمی بر احتمال تحتنده‌در. حالبوکه قالپاق اعمال ایده‌جك فابریقه‌لر تأسیس ایتسه‌ك بو محذور کلیاً ازاله ایدلمش اوله‌جغی کبی آرزوی عمومی‌یه‌ده خدمت ایدیله‌جك وبو وسیله ایله ذاتاً کندیمزك اولمیان سرپوشمز دکیشدیرلمش اوله‌جقدر. »

اولا فسك، کندی سرپوشمز اولمدیغنی، شمدی‌یه قدر فسدن باشقه برشی کیمه‌مش اولان ترکلر پك کوچ تسلیم ایدرلر. فسك، بزم کندی سرپوشمز اولمدیغنی اکلایه‌مامغه حقمز واردر. بز، کنجلرمزدن اختیارلرمزه قدر طوغدق، بویودك، بوکونه قدر باشمزده فسدن باشقه برشی کورمدك. برکسونك، کندمزك اولمق وصفنی احراز ایده‌بیلمسی باشقه درلو نه ایله قابل اوله‌جغنی صورارز. شرقلیلرك برقسمی قالپاق کییر ایمش؛ اجدادمزده فسلی دکلمش. لکن بوجهتلر بزم، فسی الملك قبول ایتدیکمز دورده موضوع بحث ایدیله‌جك شیلر ایدی. حالبوکه بز کوزمزی آچدق سرپوشمز اوله‌رق فسی بولدق وحالا باشمزده اونی کوریيورز دیمك که فس بزم کندی سرپوشمزدر؛ هربرمزله یاشیت اولمق درجه‌لرنده کندیمزکدر. دنیانك هرطرفنده ترکلرك علامت فارقهٔ قطعیه‌سی اولمق اوزره تقرر ایتمش، طانمشدر.

ترکلرك عصر حاضرده فسدن باشقه بر سرپوش ایله طانمامش اولدقلری شونکله‌ده ثابتدرکه کچنلرده ینه فسلرمز حقنده برمقاله یازان دیکر برمحررده اوروپا ممالکنده بولنان فسلی ترکلر، فرنکلرك انظار استحقاری آلتنده صیقیله‌رق نهایت باشلرندن فسی آتوب شاپقه کیمکه مجبور اولیورلر دیه‌رك فسلرمزی تنقیده چالیشیوردی.

شمدی، فس بزم کندی سرپوشمز اولمدیغنی ادعا ایدن محررك سوزی ایله بو محررك شو اعترافات الیمه‌سنی قارشیلاشدیردقدن صوکره فس، ترکلرك سرپوشی اولدیغی ولکن فسمزی تنقید ایدرکن بزم کندمزی تنقید ایتمش اولان ایکنجی صاحب مقاله‌نك کلامنه نظراً

معروض اولدیغمز [صحیح ایسه] انظار تذلیلدن قورتولمق اوزره سرپوشمزی دکل‌ده کندیمزی دکیشدیرمك لازم کله‌جکی ثابت اولور.

طوغریسی بز، بعض ارباب قلمك، مدعالریله مناسبت آلمایان بوکبی استدلالات غریبه‌سنه شاشیورز.

صباحده‌کی مقاله صاحبنك، سرپوشمزك دکیشدیرلمسنی آرزوی عمومی‌یه خدمت شکلنده کوسترمسی‌ده بونوع غرائب استدلالدندر. اوچ بلده‌نك اوچ بچوق قسم اهالیسنده کوریلن میلانه آرزوی عمومی نامنی ویرمك غایت استعجالکارانه برحرکتدر. چشممزه یالکز الك یقین یرلرده مصادف اولان شو، آرزو نمونه‌لری آرزوی عمومی‌یه نسبتله اوقدر ناقص، اوقدر محدود قالیرکه بونقصانی، محرر مقاله‌نك کندی آرزوسنك انضمامندن باشقه تماملانمش کبی کوستره‌جك برسبب یوقدر.

لکن هرحالده ینه بومقاله [صباحده‌کی] نسبتله پك معتدل فقراتی حاویدر. یالکز الك زیاده قابل عفو اولمیان قصوری فسلرمز حقنده‌کی اعتراضاتی، مملکتمزده فس فابریقه‌لری وجوده کتیرلمك اوزره بعض جدی تشبثات خصوصیه‌ده بولنلدیغنی استخبار ایتدکدن و استخبارات مذکوره‌یی ینه کندیسی یازدقدن صوکره یوروتمش اولمسی تشکیل ایتمکده‌در.

چونکه مملکتمزده، موجودیت علائمی کوسترمکه باشلایان هیچ بر لمعهٔ صنعتك اطفاسنه قییامامليز.

کشاد ایدیله‌جك عثمانلی فس فابریقه‌لری آوستریا فس فابریقه‌لرینه رقابت ایده‌مز ایمش بزمکیلر حال ابتدائیده بولنیورمش. پك اعلا حال ابتدائیده بولنان فس فابریقه‌لریمز رقابت ایده‌مز ایسه حال عدمیده بولنان قالپاق فابریقه‌لرمزمی اوروپانك، آوستریانك، دارالصناعه‌لریله رقابت ایده‌جك. بز بوکون نه کینسه‌ك اونك ایسنی، نظرفریبنی اوروپانك چیقاره‌جغنده شبهه یوقدر. بورقابتی اول و آخر الك زیاده تأمین ایده‌جك بزم، مشتری ومستهلك قسمنی تشکیل ایدن اهالیمزك حمیت واتحادی اوله‌جقدر بوحمیتی، بو اتحادی محافظه سرپوش قدیملریمزی دکیشدیره‌رك اولمقدن ایسه ابقاء ماکان علی ماکان طرزنده اولمق البته دها زیاده سهل الحصولدر.

محرر مقاله‌نك نهایت کلامنه طوغری :

« شمدی‌یه‌قدر اعمال اولنه‌کان قالپاقلرك بیچملرنده هیچ بر اتحاد یوق بوکا برشکل ملی ویرمکه مجبورز. غزته‌لرمز یاخود تأسس ایده‌جك فابریقه‌لرمز اهمیتلی دینله‌جك برمبلغ تعیینی ایله برمسابقه یاپملی درلر. الك کوزل، احوال حاضره وشریعت اسلامیه‌مز ایله متناسب، ساده، ظریف بر قالپاق نمونه‌سی یاپانه مکافات تخصیص اولنملی. »

دیه‌سی شایان تشکر موادندر. انجق ایشمزك بورالره کلمسی سرپوشمزك تبدیلنه بر مجبوریت حقیقیه حاصل اولدیغی تصدیق ایدلدکدن صوکره‌در.

فقط بز، اولجه‌ده اعتراف ایتدیکمز وجهله بومقاله‌ده‌کی مطالعاتی یوقاریده مندرجاتندن بر نبذه بحث ایتدیکمز دیکر برمقاله محررینك سوزلرینه نسبتله پك یوللو بولیورز. اوذات، اوستریالیلره دکل‌ده اصل فسلرمزه خصم اولمش ویا اولدن خصم ایمش کبی :

« شو فسلری کیمیه‌لم‌ده یا اوروپا ایشنه بکزر برقاسکت ویاخود اجدادمزدن قالمه قاووقلری کییه‌لم »

دیمك ایسته‌دیکنی آکدیرر بر صورتده برنجینك عقلا وشرعاً محذوری اوله‌بیله‌جکندن وایکنجینك منافع صحیه‌سندن ومنحصراً فسك‌ده مضرات مادیه ومعنویه‌سندن بحث ایدیوردی. دیيوردی‌که :

« اقالیم معتدله‌ده بولنان بر مملکتده بیوك قاووق وياشاپقه کینلرك رنك وجوهنه دقت اولنسون. فس اکتسا ایدنلرده رنك جلدك خیلی بوزوق اولدیغی تظاهر ایدر. »

فقط الی الابد اوستریا مالی اولمغه محکوم اولمسی لازم کلمین زواللی فسلرمزك بوقدر بدبینانه افترالره هدف

اوله‌جغنی ظن ايتمردك . بز على الخصوص صاحب مقاله‌نك ديديكی كبی بلاد معتدله ايچون فسلرمزی اك معتدل بر سرپوش بيليور وقيرمزی رنكك كونشه قارشی بر خاصيت كيمويه‌يی حائز اولديغنی ايشيديبور ايدك . هله اسكی قاووقلرك بوكون قبول عامه‌يه مظهر اوله‌يلمسی خصوصنه محرر مقاله‌نك كنديسی دخی اينانميه‌جغنك عشقنه ، . شو حالده كيمسه‌نك قبول واتباع ايده‌ميه‌جكی معلوم اولان وبوجهتله محررك دخی مقصودی اولميان بر شق ايله ديكر بر شقی يكديكرينه قاريشديره‌رق تنكير مقصد ايلمكده نه معنی واردر . بابا يكيتجه ديلنك آلتنده‌كنی سويليوبرملی ايدی . چونكه بويله اكی يك بللی اولان ابهام وتنكيرك هيچ فائده‌سی يوقدر . ميلان عمومی‌يی بويله افراط ايله تفريط آره‌سنده شاشيرتمغه چاليشمق ، بعض اهاليمزك ياپديغی كبی فسدن كلاهه وكلاهدن برنوع قالپاغه اوندن ده ديكر نوعنه اولان انتقالات تدريجيه‌نك تضمن ايتديكی تغايط فعلی قدر ماهرانه دكلدر .

لكن ای اهاليمز ! فس مسئله‌سنك حدوثنه بادی اولان نه ايدی ؟ باشمزه ايندريلن برضربهٔ اليمه دكلی ؟ بوصره‌ده بز ، بايراملرده كسوه‌سنك تجدد وتنوع ايتمسندن طولايی سوينن چوجقلر كبی بوفس مسئله‌سنی بروسيلهٔ مسرت ، نفسك اولدن مضمر اولان آرزولرينه عائد بر بهانهٔ خدمت كبی تلقی ايده‌جكدك ؟ اوستريانك حقمزده‌كی معاملهٔ غادرانه‌سی درعقب سرهوادارمزده ، كيملرك مالی اولديغی معلوم اولميان وهله شبهه‌سز فسلر قدرده بزم متاعمز اولمغه تقرب ايده‌مين مختلف ، رنكارنك قماشلر ، درلو ، درلو شكللرله برقارنوال بايرامی منظره‌سنی كوسترمك وياخود آوسترياية داريلوب باغار قالپاغی كيمك صورتيله‌می تأثير ايده‌جكدی . ايلك كونلرده كيلن كچه كلاهلردن ممنون اولمش وحتی بر دانه‌ده بن كينمشدم . بوكلاهلر الی نهايه كيله‌جك دكل ايديسه ده آوستريا مالنه قارشو كوستريلمسی لازم كان خصومت ونفرته اعلان

اشتراك شكلنده وباطبع مظاهره‌جه فسلرمزی قورول و يمامزه ياقيشير برحالده اولمالرينه رغما حسب الحميه ولو موقت اوله‌رق اختيار ايدلمش برنوع فداكارلق ايدی . باشقه وقت اولسه او ، كچه كلاهله محله بقالنه كيده‌مين بكلر ، افنديلر ، خلقی اتحاد وحميته دعوت ايچون نفسلرينی قيرديلر ، شهرمزك اك معتنی جاده‌لرنده اوقيافتله كزديلر .

ايشته بواثر فداكاری ، بونمونهٔ حميت وجديت ، بوغيرت مليت ، نه چابوق بعض اهاليمزجه - كويا - برسوس ، بربازيچهٔ هوس ، برفرصت تقليد يرينه كچدی . او درجه‌ده‌كه تحف تحف اشكال والوانی حائز اولان برطاقم سرپوشلره كأن اولدن بری مراقز وار ايمش ، بوسنه وهرسك وقعه‌سی‌ده بوامللرك حصولنه وسيله اولديغندن طولايی عادتا بزجه مقبوله كچمش . . . . . اوستريالرلر ، بزم ايچون : تركلر ثباتسزدر ديمشلر ايدی شوحالمز او سوزك برشكل ديكر تصديقی عد اولنمغه شايان دكليدر .

بزايسته‌ردك كه اوستريانك ، حقوقمزه تجاوزی .
فلكدن انتقام آلمق ديمكدر اهل ادراكه
ايدوب تزييد غيرت مستفيد اولمق ندامتدن

مضمونی اوزره زمانلردن بری اوزرمزده يبغيلوب قالان دين مساعی ايچون بر وسيله استعجال اولسون ؟ بيك نصيحتدن دها مؤثر اولمق لازم كلن بوفرصت مصيبتدن ، هروقتكی كبی نفسمز ، حظوظاتمز دكل‌ده تجارت وصناعتمز استفاده ايتسون . بز ايستردك كه بر قسممز كچه كلاهله غيرت مليه‌مزی انتباهه دعوت ايدركن برقسممزده فسخانه ، هركه كبی يرلی فس مغازه‌لرينه هجوم ايله موجود ماللرينی اشترا ايدوب بتيردكدن صوكره : هانی ، دها يوقمی ؟ ديه‌رك دها جدی دها صميمی برصورتده ايفای وظيفهٔ حميت ايلسونلر .

باشمزك آليشيق، نظرلرمزك اشنا وممنون اولديغی

فسلرمزه اللرمزده وقدر يابانجی كل ايدی . ايشته هركده ، فسخانه ، بعض نواقصيله برابر اعمال ايدوب طوريور ايدك . ياری يولنه قدر كلمش اولديغمز شو طريق تجارتی اكمال وتوسيع ايتمك اوزره شمدی برده مجبوريت حاصل اولدی . فس فابريقه‌لرمزك نواقصنی اكمال وعددينی تزييد ايچون بوندن مناسب بر مجبوريت بولنماز ، الله بردخی كوسترمسون .

اكر بونك اوزرينه ايلری‌يه طوغری برخطوهٔ صنعت آتمزده بالعكس آتيلمش آديملرمزی كيری آليرسه‌ق ، مربئ افكار امت اولان محررلرمزده حتی بوخطوامزك توالی وتزايد ايتمك اوزره اولديغنی استخبار ايتدكدن صوكره موجودی براقديروب موهومه تشويق ايله حركت رجعيه توصيه‌سنده بولنورلر ايسه آرتق بزم صنعت وتجارتمزدن الی الابد برخير بكله‌مه‌مليدر . بز ، دنيانك ، هركون بركوشه‌سنده چيقان امتعه‌دن هركون برديكرينی صاتون آلمق ميل و استعدادنده ياراديلمش مقلد ، متلون برقومز ديمك اوليور . حالا ، بلكه مجبورلانه برهوسله اكتساسنه اوزندكلری قالپاقلردن‌ده بيقمش اوملری محتمل بولنان بويله بر قومك آرزولرندكی تحولات سريعه‌نك آرقه‌سندن ، كرك فس وكرك قالپاق هرنه اولسه حال ابتدائيده بولنمقدن قورتوليان يرلی فابريقه‌لرمز يتيشه‌مز . دمنكی محررك ادعاسی وجهله شرقك قاووق كيين اهاليسنده مشهود اولان صحت جلديه‌يی قاووقلردن زياده متانت طبعيه‌لرنده آراملیدر . باشلرينی — اكثريتی بلغار قالپاغی تشكيل ايتمك اوزره — درلو درلو قيافته صوقان اهاليمزله فسلرمزی كوزمزدن دوشورمكه چاليشان محررلرمز دوشونميورلرمی كه بز سرپوشلرمزی تماماً دكيشديرسه‌ك آوستريا فابريقه‌لری ايله برابر بزم‌ده المزده بولنان برقاچ فابريقه‌مز سونر ، محو اولور . دور سابق آثاری اولمق حسبله ، آوستريالره قارشو اولديغی كبی هركه وفس فابريقه‌لرينه و بالتبع تأسيسنه تشبث اولنديغی خبر ويريلان امثالنه

قارشی‌ده عداوتمز وار ايسه اوكا ديه‌جك يوق .

فسلر ، قرمزی رنكی ايله دشمن قارشيسنده اوزاقلردن كورونمكله غايت مستعد برهدف اولديغی سويله‌نيور . فقط بو ، عسكرجه برمسئله‌در . بزم مطالعاتمز ايسه عسكرلرمز حقنده دكلدر . اونلر ايچون مناسب ولكن ينه ملی بر سرپوش نسيبی مرجعنه عائددر .

الحاصل بز، اهاليمزك شخصی، كيفی آرزولرندن ، احتراصاتندن زياده منافع حقيقيهٔ اقتصاديه و مليه‌مز دائره‌سنده حركتلرينی رجا ايدرز .

مصطفی صبری

امتعهٔ داخليه شركتی

[مابعد]

اون اوچنجی ماده — هيأت اداره هراون بش كونده بركره اجتماع ايدوب تجارتخانه‌يه متعلق معاملاتك محور مطلوبده جريانی وشركتك استفاده‌سنی موجب احوال واستخباراتی تفتيش وتذكر ايده‌جكدر .

شركتك منافعنه متعلق كافهٔ مطالعات ومشهوداتی كرك تحريراً وكرك شفاهاً هيأت اداره‌يه اخطار خصوصنده هر حصه‌دار سربستدر .

صره‌سيله اوچ اجتماعده حاضر بولنمايان اعضا مستعفی عد اولنه‌رق هيأت اداره ديكر منتخبلردن برينی باقرعه اعضالغه تعيين ايلر .

اون دردنجی ماده — شركتك بدايت تأسسی ۱۰ تموز سنه ۱۳۲٤ تاريخ مبجلندن معتبر اولسنه كوره هرسنه يوم مذكورده حصه‌داران اجتماع عمومی‌يه دعوت اولنور ، ومحل اجتماع غزته‌لرله اعلان ايديلير .

اون بشنجی ماده — اجتماع عموميده حاضر بولنان ذواته شركتك برسنه ظرفنده‌كی معاملات عموميه‌سنی ناطق ودفاتر قيوديه‌يه مطابق بلانچو ارائه ايديله‌رك ايضاحات لازمه ويريله‌جكدر . انقضای مدته قدر تمتعات توزيع اولنمايوب سرمايه‌يه ضم ايديله‌جكدر .

اون آلتنجی ماده — هرحصه‌دار صاحب اولديغی حصه عددينه كوره رأی ويرمكه صلاحيتدار اولمايوب ، اجتماع عموميده حاضر بولنه‌جق هرشخص بررأيه صاحب اوله‌جق واتخاذ اولنه‌جق مقررات‌ده اكثريت آرا معتبر طوتيله‌جقدر .

اون يدنجی ماده — حصه‌داراندن بری نزدنده بولنان

تقسیط علم وخبرینی ویا حصه سندینی ضایع ایدرسه هیأت ادارەیه مراجعتله کیفیت ضیاعی اخبار ایدەجك وهیأتجه معاملهٔ لازمه بعدالاجرا کنیەسنه اشارتله نسخهٔ ثانیه ویریلەجکدر.

اون‌سکزنجی ماده — خدانکرده ، حصه داراندن برینك وفاتنده وارثی صغیر ایسه ، اك صوك حساب عمومی موجبنجه حصهٔ مصیبەسی تمتعیله برابر وارث مشروع منحصری نامنه محکمهٔ عائدەسنه تسلیم اولنەجقدر .

ورثه کبیر اولور وعهدەسنه انتقال ایدن حصه دارلقده دوام آرزوسنده بولنورسه قبول اولنور .

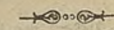
ورثه متعدد اولور وایچلرندن بریسی اثمان مصیبەیی آلمق ایسترسه حصەنك بدل مجموعی بروجه مشروع تقسیم ایدیلیر ، اشتراکده دوام آرزوسی کوستریلیرسه کیفیت انتقال کنیەسنه اشارتله ادامه اولنور .

اون‌طقوزنجی ماده — اشبو تعلیماتنامه احکامنك عموماً قبولنی مبین اولمق اوزره هیأت اداره نزدنده محفوظ بولنەجق بر نسخەسنك زیری حصه‌داران طرفندن مهرلنەجك ومقاوله حکمنی حائز بولنەجق اولان بوتعلیماتنامه هیأت ادارەجه‌مقاولات محررلکنه دخی تصدیق ایتدیریلەجکدر .

یکرمنجی ماده — شرکتك معاملات عمومیەسندن دولایی حصه‌دارانه قارشی مسؤل بولنەجق هیأت ادارەنك وظائفی دیکر بر تعلیمات ایله تعیین ایدیلەجکدر .

ومن الله التوفیق

فی ۱۸ رمضان سنه ۱۳۲۶ فی ۱ تشرین اول سنه ۱۳۲٤

دونکی اقدام غزتەسنده شیخ الاسلام افندینك بیاناتنه عطفاً شوفقرەلر کورولمشدر :

« قرأن کریم اهل کتابه کافر دیمز . قرأن کریمده کافر دیه بتپرستلره اطلاق اولنور . الخ »

بیان الحق :

شو روایت مفهوم کلی‌یه دکلده شخصه قارشی کافر اطلاقی جائز اولمامسندن غلط اولمق احتمالیله برابر ینه شیخ الاسلام افندیدن استیضاحه محتاجدر ،

مسئلەنك حقیقتنه کلنجه بر آدم منسوب اولدیغی دینی حق طانیەنلره مخطی ومبطل نظریله بقارکه بوحال بزم طرفمزدن غیر مسلملره قارشی نصلسه اونلرده بزه قارشی اویله‌در . (کافر) دین حقی منکر دیمکدرکه کندی دینی حق وصواب بیلن هرکس ، هرملت بوعنوانی حسب الرأی طرف مقابله اطلاق ایدر. وبو اعتبار ایله اسلاملر کندیلرینی اعتقادجه خطایه نسبت ایدن غیر مسلملری کذلك غیر مسلملرده مسلملری منکر حق عد ایتمکده درلر . اکر غیر مسلملر دین محمدی‌یی رد وانکار ایتمیورلرسه مسلمانلرده ذاتاً نبوت حضرت عیسی علیه السلامی مصدق بولندقلری جهتله هیچ برلشیرز .

شونقطه مسئلەنك جهت قلبیه ووجدانیەسندن عبارت اولوب بونکله برابر هرکس ، هردینده بالجمله ابنای جنسیله حسن معاشرت وآمیزشده بولنمق وهیچ بر فردك حقوقنه تجاوز ایتمامکله مکلفدر .

عیناً

عناصر مختلفەنك مشارکت فکریه وحسیەلرینك تأمینی ایچون اك بیوك فائدەلرك مکتبلردن حاصل اولەجغی وبونك نتایج طبیعیەسنك عثمانلی مدنیتنه پك درین تأثیرات اجرا ایدەجکی شبهه‌سزدر. مختلف عناصره منسوب عین وطن اولادینك بر بنا آلتنده برصره اوزرنده عین مقصد ایچون چالشدقلرینی کورمك وطن محبلری ایچون ابدی وپك طاشقین برسرور امید استقبال بخش ایدییور ایشته نورەقوبه تشریف ایدن جمعیت علمیه‌یه منسوب کوملجنه‌لی ابراهیم ادهم افندی‌یه بلغار وطنداشلرمزدن ایکی ذات مراجعت ایدرك اولادلرینك مکتبه قبولی ایچون شرائط لازمه‌یی صورارلر . ادهم افندی کورکی ودیمتری اسمنده‌کی چوجقلری جلب ایدرك علی الاصول امتحانلرینك اجراسنه دلالت ایدر چوجقلر مکتب رشدیه‌یه داخل اولەجق قدر لیاقت کوستردکلرندن مومی‌الیه طرفندن همان کتب ورسائل لازمه آلنەرق

وباشلرینه بر فس کیدیریلەرك دوامه باشلارلر. بزبونك دوام وتوالیسنی جان وکوکلدن آرزو ایتدیکمز ایچون ادهم افندینك بو انسانیتکارانه معاملەسنه قارشی علناً تشکری وجیبه عد ایدرز .

نورەقوبده
عادل

دوت بش عدد قارت پوستال ایله برابر ادارەخانه‌مزه ارسال ایدیلن ورقەدر :

لفاً عرض وتقدیم قلنان قارت پوستال ورقەلرینه امالهٔ نکاه بیورلدیغی زمان مخدرات اسلامیەنك فوطوغرافلری تشهیر ایدلمکده اولدیغی آکلاشیلەجق ؛ ومخالف شریعت غرای احمدیه اولان بوحال هرمسلمی داغدار ایدەجك احوالدن اولمقله آداب اسلامیه نقطهٔ نظرندنده بادیٔ تأثر بولنەجغی بداهت حکمندەدر .

مخدرات اسلامیەنك فوطوغرافلری چیقارتیلوبده بویله مجمع وممر ناس اولان دیرکلر آرەسی وبایزید میدانی وسائر مواقعده وبك اوغلی جهتلرنده کاغدجی دکانلرنده ، جامکانلرنده ، تشهیر ایدیلەرك فروختنه میدان ویرلمسی وبوهیچ برمقامك نظر دوربیننه سنه تصادف ایتمەمسی آداب عمومیه نقطهٔ نظرندن جداً آغلانەجق برمنظره تشکیل ایدر .

اسلاملرك احوال دینیەسنی تعقیب ایتمك باب مشیختك وظیفهٔ اصلیەسی وقانون اساسیمزده ایسه عثمانلی دیننك دین اسلام اولدیغنك برمادهٔ مهمه ومعتنابها اولەرق مسطور بولنمسی خصوصاتنه قارشو مخدراتمزك رسملرینی بویله تشهیر ایتمك وطولایسیله اخلاق واداب عمومیهٔ اسلامیه‌یه بوصورتله لکه سورمك ایستەینلرك حرکاتنی اسلاملر هیچ برزمان عفو ایدەمز وبونی خوش کورەمزلر . بناءً علیه برقاچ غروش قزانمق بهاسیله مخدرات اسلامیەنك رسملرینی صاتەرق وتشهیر ایدەرك اسلامیتك ترویج ایتدیکی بوحالی سرمایه ایدینەرك واقع اولان تجاوزات طوغریدن طوغری‌یه آداب اسلامیه وقانون اساسی ایله مؤید حریت دینیه‌یه تعرض دیمك اولەجغندن کیفیتی نظرکاه فاضلانەلرینه عرض وحقوق اسلامیه‌یی مدافع بولنان جریدهٔ معتبرلرینی احقاق حقه دعوت ایلرم .

یوز باشی
علی وصفی

بیان الحق

قارت پوستاللری کوردك . نسوان اسلامیه البسەلرینی اکدیرو برطرزده تلبس ایتمش وآلتنه « ترك قوستومی » یازلمش قادین رسملرندن عبارت . بونلرك حقیقی مسلمان قادینلری اولمدیغی کرك حسن ظنمزدن وکرك رسمده‌کی البسەلرك هیچ اسلام قادینی طرز تلبسنه بکزەمامسندن اکلایورز . فقط نه صورتله اولورسه اولسون بز مسلمانلر ؛ نسوانمزك رسملرینی قارت پوستاللرده کورمك ایستەمیز بو ، آداب اسلامیه‌مزه وشرعمزه مغایردر .

برده کویا صنایع نفیسەدن عد اولنان ! چپلاق قادین رسملرینك دخی فاتحه قدر چیقدیغنی مع التأسف خبر آلیورز بوبابده کرك رسومات امانتنك وکرك ضبطیه نظارتنك نظر دقتلرینی جلب ایلرز .

مصطفی صبری وحمدی افندیلر

غزتەمز سرمحرری فاتح درسعاملرندن توقادلی مصطفی صبری افندی توقاد سنجاغندن وهیئات تحریریەمز ارکانندن بایزید درسعاملرندن الماللی محمد حمدی افندی انطالیه سنجاغندن مبعوث انتخاب ایدلمشلردر .

حسن نیتلری نسبتنده حسن خدمته موفق اولملرینی الطاف سبحانیه‌دن تمنی و تضرع ایلرز .

سؤاللریمز

(۱)

وتشکو بعین ما اکل رکابها
وقیل المنادی اصبح القوم ادلجی
فظلت کانی اتقی رأس حیة
بحاجتها ان تخطئ النفس تعرج

(۲)

طالب العلم افضل من المجاهدین فی سبیل الله

قضیهٔ مهمله‌سنده مندمج قید اعتباریله جهتنك تعیینی وبو صورتله قضیهٔ مذکوره موجهات مرکبه‌دن هانکیسنه راجع اوله‌جغی وعلم کلامده مشهور بر بحثده‌کی ایکی مذهبه تطبیقی، موجههٔ مذکوره‌نك عکس مستوی وعکس نقیضلرینك تصویری، جهت مذکوره‌نك لزومنك قیاس خلفی اصولی ایله اثباتی .

برنجی سؤالی تشکیل ایدن بیتلری مطلوب وجهله ترجمه وتحلیل ایدنلره غزته‌مزك آلتی آیلق ابونه‌سی وایکنجی سؤاللره جوابا ایضاحات کافیه ویرنلره‌ده غزته‌مزك بر سنه‌لك ابونه‌سی هدیه ایدیله‌جکدر . اون بش کون صکره ورود ایدن جوابلر نظر اعتباره آلنمز .

فطین

محمود بك مطبعه‌سی